

POSTANOWIENIE

Dnia 20 kwietnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk (przewodniczący)

SSN Józef Dołhy

SSN Andrzej Ryński (sprawozdawca)

Protokolant Łukasz Biernacki

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Jerzego Engelkinga,
w sprawie **W. K.**

oskarżonego z art. 280 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. i innych,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 20 kwietnia 2016 r.,

zażalenia obrońcy oskarżonego

na postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 marca 2016 r.,

o zastosowaniu środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania,
na podstawie art. 538 § 2 k.p.k.,

p o s t a n o w i ł

utrzymać w mocy zaskarżone postanowienie,

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 16 marca 2016 r., po rozpoznaniu kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego na korzyść skazanego W. K., Sąd Najwyższy uchylił prawomocny wyrok Sądu Okręgowego w O. z dnia 30 czerwca 2015 r., sygn. akt II K [...] utrzymujący w mocy wyrok Sądu Rejonowego w O. z dnia 5 marca 2015 r., sygn. akt II K [...] i sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu w O. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Jednocześnie, po ogłoszeniu wyroku Sąd Najwyższy w oparciu o przepis art. 538 § 2 k.p.k. zastosował wobec oskarżonego W. K. środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania

na okres trzech miesięcy, przyjmując za podstawę tego rozstrzygnięcia art. 538 § 2 k.p.k. w zw. z art. 258 § 2 k.p.k.

Zażalenie na to postanowienie złożył oskarżony wskazując, że w jego ocenie brak jest przesłanek do stosowania tymczasowego aresztowania, a w szczególności jego podstawy ogólnej w postaci wysokiego prawdopodobieństwa popełnienia zarzucanych mu przestępstw.

Postanowieniem z dnia 31 marca 2016 r., po rozpoznaniu tego środka odwoławczego Sąd Najwyższy utrzymał w mocy zaskarżone orzeczenie.

W dniu 11 kwietnia 2016 r. do Sądu Najwyższego wpłynęło kolejne zażalenie na postanowienie z dnia 16 marca 2016 r. w przedmiocie zastosowania tymczasowego aresztowania tymczasowego aresztowania, wywiedzione tym razem przez obrońcę oskarżonego.

Skarżący zarzucił orzeczeniu Sądu Najwyższego naruszenie przepisów postępowania, mające istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia, tj.:

- art. 249 § 1 k.p.k. polegające na zastosowaniu najcięższego ze środków zapobiegawczych pomimo tego, że nie było to konieczne dla zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania;
- art. 258 § 1 pkt 1 k.p.k. oraz pkt 2 k.p.k. poprzez zastosowanie tymczasowego aresztowania pomimo, że w sprawie nie występują przesłanki szczególne stosowania tej instytucji, tj. nie zachodzi obawa podjęcia przez oskarżonego w niniejszym postępowaniu, działań mających na celu uniknięcie odpowiedzialności karnej, poprzez jego ukrywanie się oraz że oskarżony przebywając na wolności dopuści się mactwa procesowego;
- art. 251 § 3 k.p.k. poprzez niewyjaśnienie w sposób nakazany przepisami przyczyn uniemożliwiających zastosowanie innego niż tymczasowe aresztowanie środka zapobiegawczego;
- art. 424 § 1 k.p.k. poprzez sporządzenie pisemnego uzasadnienia skarżonego postanowienia w taki sposób, który nie odpowiada wymogom treści art. 424 § 1 k.p.k., jest ono bowiem niepełne, ogólnikowe, pobieżne, nie precyzuje dostatecznie szczegółowo powodów dla których uznaje się za zasadne stosowanie środka zapobiegawczego wobec oskarżonego, co uniemożliwia podjęcie prawidłowej polemiki ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, podczas gdy podstawą faktyczną

postanowienia powinno być szczegółowe, precyzyjne przytoczenie wszystkich istotnych faktów i okoliczności sprawy.

Nadto skarżący zarzucił błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę zaskarżonego postanowienia, będący wynikiem mającej wpływ na treść orzeczenia obrazy przepisów postępowania, a to: art. 4 k.p.k. i art. 7 k.p.k., który to błąd wyraża się w przyjęciu tezy, że nadal istnieją przesłanki do stosowania wobec oskarżonego tymczasowego aresztowania i tylko ten środek należyście zabezpieczy prawidłowy tok postępowania, podczas gdy nie uzasadnia tego dotychczasowa postawa oskarżonego jak i zebrany w sprawie materiał dowodowy, który nie daje podstawy do dokonania takich ustaleń.

Podnosząc powyższe zarzuty obrońca wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez odmienne orzeczenie co do istoty i uchylenie zastosowanego wobec oskarżonego środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania, zaś alternatywnie o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez odmienne orzeczenie co do istoty i zastosowanie wobec oskarżonego środka zapobiegawczego o charakterze wolnościowym w postaci dozoru policji i zakazu opuszczania kraju połączonego z zatrzymaniem paszportu. Ewentualnie, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Najwyższemu, działającemu jako Sąd I instancji.

W dniu 6 kwietnia 2016 r. oskarżony przesłał do Sądu Najwyższego kolejne zażalenie, w którym ponowił podniesione uprzednio zarzuty w wywiedzionym już środku odwoławczym, akcentując brak uprawdopodobnienia popełnienia zarzucanych mu przestępstw, niezbędny do stosowania środków zapobiegawczych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Na wstępie podnieść należy, że Sąd Najwyższy rozpoznawał już zażalenie wniesione osobiście przez oskarżonego na postanowienie w przedmiocie zastosowania tymczasowego aresztowania (zob. postanowienie SN z dnia 31 marca 2016 r., k. 56-57 akt SN), którym to orzeczeniem utrzymano zaskarżone postanowienie w mocy. Natomiast kolejne pismo oskarżonego przesłane do Sądu Najwyższego w dniu 6 kwietnia 2016 r., a zatytułowane „zażalenie” należało

potraktować jako uzupełnienie argumentacji wniesionej już skargi W. K., która została rozpoznana w trybie instancyjnym dnia 16 marca 2016 r. W tej sytuacji trzeba przyjąć, że skarżący w zakresie swoich osobistych uprawnień procesowych wyczerpał już tok instancji i przywołane pismo oskarżonego nie mogło doprowadzić do korekty zaskarżonego orzeczenia. Z pewnością pisma tego nie można również uznać za wniosek o uchylenie tymczasowego aresztowania, ponieważ wyraźnie nawiązuje ono do postanowienia będącego przedmiotem rozpoznania w sprawie niniejszej (art. 118 k.p.k.).

Natomiast odmienna sytuacja procesowa występuje w przypadku środka odwoławczego wniesionego przez obrońcę. Przede wszystkim trzeba podkreślić, że środek ten został złożony w terminie, jednak dotarł do Sądu Najwyższego dopiero po rozpoznaniu przez Sąd osobistego zażalenia wniesionego przez oskarżonego, a zatem z przyczyn od obrońcy niezależnych. Dlatego też względy gwarancyjne uzasadniały rozpoznanie tego zażalenia, tym bardziej, że skarżący podniósł w nim zarzuty, odwołujące się do szerszego spektrum zagadnień, od tych które zostały objęte kontrolą postanowienia z dnia 31 marca 2016 r. Jednocześnie przyjęcie odmiennego stanowiska w tym układzie procesowym uniemożliwiłoby oskarżonemu skorzystanie w postępowaniu incydentalnym z pomocy profesjonalnego obrońcy, a tym samym doprowadziło do naruszenia jego prawa do obrony. W tej sytuacji procesowej należy uznać, że w sprawie niniejszej w odniesieniu do zażalenia wywiedzionego przez obrońcę występuje substrat zaskarżenia w postaci nieprawomocnego postanowienia Sądu pierwszej instancji o zastosowaniu tymczasowego aresztowania. Należy przypomnieć, że obrońca reprezentuje oskarżonego i wykonuje czynności procesowe w jego imieniu oraz na jego korzyść. Dlatego zażalenia wniesione przez oskarżonego i jego obrońcę w odniesieniu do tego samego nieprawomocnego orzeczenia sądu pierwszej instancji trzeba potraktować jako środek odwoławczy tej samej strony. Zatem granice rozpoznania tak rozumianego środka odwoławczego wniesionego na korzyść oskarżonego wyznaczają m. in. zarzuty podniesione w obydwu zażaleniach. W realiach sprawy niniejszej zaskarżone orzeczenie zostało skontrolowane jedynie w zakresie zarzutów podniesionych przez oskarżonego, a poza obszarem kontroli instancyjnej

zostały zarzuty podniesione przez jego obrońcę. Z tego względu merytoryczne rozpoznanie środka odwoławczego obrońcy jest dopuszczalne i konieczne.

Zarzuty podniesione przez obrońcę oskarżonego, obejmujące wskazane w nich naruszenia prawa procesowego, a w szczególności przepisów dotyczących podstawy prawnej tymczasowego aresztowania oraz zarzut błędu w ustaleniach faktycznych w zakresie stwierdzonej konieczności stosowania izolacyjnego środka zapobiegawczego, uznać należy za niezasadne.

Przed wszystkim nie można tracić z pola widzenia, że wobec oskarżonego orzeczono w pierwszej instancji karę łączną 6 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności, a więc potrzeba zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania karnego izolacyjnym środkiem zapobiegawczym znajduje swoją podstawę w art. 249 k.p.k. i art. 258 § 2 k.p.k.

Konieczność zastosowania izolacyjnego środka zapobiegawczego przez Sąd Najwyższy wynikała niewątpliwie z faktu uchylecia zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w O. i przekazania sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania (art. 538 § 2 k.p.k.). W niniejszej sprawie nie występują z kolei takie okoliczności, które nakazywałyby odstępianie od stosowania tymczasowego aresztowania, tudzież zastosowania innego środka zapobiegawczego, co wyraźnie zastrzegł Sąd pierwszej instancji.

Nie sposób też zgodzić się z twierdzeniem skarżącego, że Sąd orzekający naruszył przepis art. 251 § 3 k.p.k. Przepis ten bowiem jednoznacznie stanowi o konieczności przedstawienia w uzasadnieniu postanowienia o zastosowaniu tymczasowego aresztowania dowodów oraz wskazania dlaczego nie zastosowano innych niż tymczasowe aresztowanie środków zapobiegawczych.

Warto zauważyć, że fakt nieprawomocnego skazania oskarżonego stanowi wystarczające, w rozumieniu art. 249 k.p.k., uprawdopodobnienie popełnienia przypisanych oskarżonemu przestępstw i szersze rozważania w tym zakresie wydają się zbędne, skoro argumentacja uzasadnienia Sądu pierwszej instancji odnosząca się do tej kwestii jest stronom znana.

Sąd Najwyższy wydając decyzję w przedmiocie zastosowania izolacyjnego środka zapobiegawczego względem oskarżonego jednoznacznie stwierdził, że w aktualnym stanie sprawy stosowanie innych środków zapobiegawczych wobec

oskarżonego, w tym także i tych, o których zastosowanie postuluje skarżący, nie jest wystarczające do zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania. Jednocześnie odnosząc się do podstawy normatywnej swojego rozstrzygnięcia wyraźnie wskazał, że jest ono uzasadnione orzeczoną wobec oskarżonego nieprawomocnie surową karą, przekraczającą 3 lata pozbawienia wolności, której wysokość może skłaniać oskarżonego do działań destabilizujących prawidłowy tok postępowania. Należy jednocześnie podkreślić, że aktualne brzmienie art. 258 § 2 k.p.k. po zmianach, które weszły w życie w dniu 15 kwietnia 2016 r. nie różnicuje przesłanek stosowania tymczasowego aresztowania, traktując przesłankę grożącą oskarżonemu surowej kary za samodzielną i równoważną z pozostałymi przesłankami stosowania środków zapobiegawczych. Oczywiście przesłanka ta ulega osłabieniu w miarę przedłużania się aresztu. Jednak okoliczność ta nie uszła uwagi Sądu pierwszej instancji, który uznał, że dotychczasowy okres pobytu oskarżonego w warunkach pozbawienia wolności nie wyklucza przyjęcia za podstawę tymczasowego aresztowania art. 258 § 2 k.p.k.

Niejako na marginesie należy także zwrócić uwagę skarżącemu, że wymogi jakie winno spełniać uzasadnienie postanowienia sądu w przedmiocie zastosowania tymczasowego aresztowania wskazane są w art. 251 § 3 k.p.k., a nie w art. 424 § 1 k.p.k. Z treści pierwszego ze wskazanych przepisów wynika wprost, że obowiązkiem sądu stosującego tymczasowe aresztowanie jest wykazanie, z odwołaniem się do konkretnych okoliczności sprawy, iż co do określonej osoby istnieją ogólne i szczególne przesłanki stosowania tego środka zapobiegawczego (art. 249 § 1 k.p.k. i art. 258 § 1-3 k.p.k.), a ponadto, że zastosowanie innego środka zapobiegawczego nie było wystarczające dla zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania karnego (K. Dąbkiewicz, Uzasadnienie postanowienia w przedmiocie tymczasowego aresztowania, PS 2012, nr 9, s. 54). Trzeba stwierdzić że uzasadnienie postanowienia Sądu pierwszej instancji na wystarczającym poziomie szczegółowości realizuje te standardy.

Jednocześnie skarżący w wywiedzionym zażaleniu nie podniósł żadnych okoliczności, o których mowa w art. 259 k.p.k., uzasadniających odstąpienie od stosowania tymczasowego aresztowania w tej sprawie.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w części dyspozytywnej postanowienia.